

Początek szkolnictwa w miejscowości Jaszczurowa datuje się na 20 listopada 1917 r. Naukę w tym dniu rozpoczęło 80 uczniów z Jaszczurowej i przygranicznych Brzezin. Dzieci w wieku od 6-16 zaczęły edukację pod kierunkiem jednej nauczycielki - Eleonory Karliczkówny.

W 1919 r. wybudowano budynek gminny, w którym umieszczono szkołę. Budynek składał się z izby szkolnej o pow. 41,6m² i mieszkania dla nauczyciela o pow. 32,6m².

Prawie od samego początku funkcjonowania szkoły nauczyciele organizowali dla miejscowej ludności odczyty i kursy. Istniało kółko teatralne i sklepik. Mieszkańcy chętnie przychodzili na organizowane spotkania i sztuki teatralne. Dużym powodzeniem cieszyły się przedstawiane w każdym roku „Jasełka”

W roku 1931 rozpoczęto budowę nowej drewnianej szkoły, ponieważ 93 dzieci nie mieściło się już w poprzednim budynku. 15 września 1935 r. oddano do użytku 1 salę lekcyjną, a poprzedni budynek szkolny wynajęto na sklep i mleczarnię. W 1935r. oddano jeszcze nie w pełni ukończony wybudowany społecznie drewniany budynek szkolny.

{gallery}szkola/szkolastara{/gallery}

W roku szk. 1938/39 uczęszczało do szkoły 110 uczniów. W czasie II wojny światowej nauka odbywała się z przerwami. Działania wojenne rozpoczęły się na terenie Jaszczurowej 2 sierpnia 1944r. 10 września wysiedlono miejscową ludność do Grodziska i Różanki. Wsiedlenie trwało do końca stycznia 1945r. Szkoła w tym czasie była zajęta przez wojska sowieckie. Wieś po odejściu frontu była bardzo zniszczona i ograbiona. Budynek szkolny pozostał bez drzwi, szyb w oknach i sprzętu szkolnego. Zniszczeniu uległy wszystkie książki i akta.

Naukę wznowiono 5 kwietnia 1945 r. Ponieważ szkoła została zniszczona i ograbiona, dzieci rozpoczęły naukę siedząc na podłodze. Drzwi i okna zostały prowizorycznie załatanne.

W roku szk. 1945/46 do szkoły uczęszczało ponad 120 uczniów. Szkoła liczyła 5 klas, pracowało w niej 2 nauczycieli. W roku szk. 1951/52 nauka po raz pierwszy odbywała się w systemie siedmioklasowym. 108 dzieci uczonych było przez 4 nauczycieli.

W 1987 r. oddano do użytku obecny budynek szkolny o pow. 910m². Budynek ten posiada 5 sal lekcyjnych, salę komputerową, kuchnię, jadalnię, szatnię, bibliotekę, gabinet higienistki, magazynek sportowy, 2 zaplecza do sal lekcyjnych, zastępczą salę gimnastyczną oraz 2 mieszkania dla nauczycieli. Szkoła posiada ogrzewanie gazowe. W 2010r. wykonano termoizolację budynku i wymieniono okna. Planowana jest modernizacja i wyposażenie boiska sportowego oraz wykonanie ogrodzenia szkoły.

W szkole i przedszkolu obecnie jest 58 dzieci. W placówce zatrudnionych jest 9 nauczycieli (na 5,4 etatu).

{gallery}szkola/szkolanowa{/gallery}

Niewiele zachowało się materiałów źródłowych dotyczących przeszłości wsi Jaszczurowa, stąd brak ciągu chronologicznego wydarzeń. Istnieje natomiast wiele legend i podań ludowych dotyczących miejscowości. Początki istnienia osady, która stała się osnową dla wioski Jaszczurowa, sięgają czasów wczesnego średniowiecza.

Teren ten w średniowieczu leżał przy południowo - wschodniej granicy obszaru etnicznie polskiego. Z bliskością granicy wiąże się istnienie systemu obronnego usytuowanego, jak głosi podanie, obok Góry Chełm na wzniesieniu zwanym „Zamkiem” lub „Zamczyskiem”. Ślady tej warowni odnajdywano jeszcze w XX wieku.

Wieś nigdy nie należała do bogatych. Wpływ na ten stan rzeczy miały: ukształtowanie terenu, oddalenie od większych ośrodków gospodarczych, mało urodzajne gleby. Przyczyniły się do tego również najazdy i grabieże tatarskie, „potop” szwedzki i najazdy księcia siedmiogrodzkiego Rakoczego.

Kolejne walki na tym terenie były toczone przez konfederatów barskich z Rosjanami.

W czasie najazdów nieprzyjacielskich miejscowa ludność chroniła się głównie na szczycie Góry Chełm. Znajdował się tam mały kościółek pod wezwaniem świętej Heleny, ukryty wśród gąszczy lasów. Ludzie gromadzili się w małym kościółku i wokół niego, modląc się i prosząc Boga o ocalenie.

Jak podaje kronikarz, w kościółku żył pustelnik, oddający się postom i modlitwom. Dbał o świątynię, sprzątał przykościelny teren.

Po jego tragicznej śmierci budynek popadł w ruinę. Nie było już komu troszczyć się o dobry stan budynku.

Na podstawie dostępnych źródeł historycznych, trudną sprawą jest określenie czasu powstania i zniszczenia kościoła, jednak o pewnej popularności tego miejsca i odbywających się tu odpustach, dowiedzieć się można z poezji Januariusza Sowizdraliusa (Jan Dzwonowski) z roku 161. W wierszu „Peregrynacja dziadowska” poeta pisze:

„ ... po Świętym Bartłomieju już wszędy kiermasze,

możemy się radować, są to żniwa nasze.

Nóż ondzie nad Frysztakiem, co zowią Chełm w lesie

tam cokolwiek nażebrze, ledwo z góry zniesie.

Nóż ondzie za Dębicą, po końcu Zawady

tam ci nie lada popyt na baby i dziady.”

Na miejscu kościoła postawiono kapliczkę, która zachowała się do dnia dzisiejszego, jednak nie stoi ona na pierwotnym terenie, ponieważ w latach siedemdziesiątych XX w. otworzono tam kopalnię piaskowca. Kapliczkę przeniesiono nieco dalej.

W XIV wieku wieś była w posiadaniu Cystersów. W XV i XVI wieku należała do Frysztackich. W XVII wieku przejął ją Mikołaj Firlej – wojewoda lubelski, a następnie jego syn Piotr Firlej. Od 1785 roku właścicielami zostali Kasper i Kunegunda Wychowscy, a następnie Michał Wysocki, który sprzedał ją różnym właścicielom. Ostatnim był Chaim Krachem i Ryfka Bilfieldów Kracherowa.

Od 1581 roku wieś zwana Wola Jaszczurowa weszła do parafii Brzeziny i tak jest do dnia dzisiejszego. Administracyjnie jednak Jaszczurowa nie była nigdy powiązana z Brzezunami. Po I

wojnie światowej należała do województwa lwowskiego i powiatu strzyżowskiego, a sąsiadujące Brzeziny weszły do województwa krakowskiego i powiatu ropczyckiego. Jaszczurowa była wówczas gminą jednostkową, na jej czele stał wójt i rada gminy. W 1935 roku, kiedy utworzono gminy zbiorcze wieś weszła do gminy Wiśniowa.

Od stycznia 1955 rok, gdy na terenie gminy powstało 5 rad narodowych, Jaszczurowa wraz z Pstrągówką stanowiła jedną z nich z siedzibą w Pstrągówce.

Ze względu na bliskość z Brzezunami mieszkańcy tych wsi współpracowali ze sobą. Przykładem może być założona wspólnie 31 maja 1905 roku spółka oszczędności i pożyczek, mająca charakter sąsiedzkiej samopomocy. Była ona zabezpieczeniem przed lichwiarskim wyzyskiem. W okresie międzywojennym działała wspólna instytucja samopomocowa – Kasa Stefczyka.

Chłopi obu wsi jednoczyli się jeszcze wcześniej, bo za czasów rabacji z 20 – 22 lutego 1946 roku. Wspólnie zabili dziesięciu właścicieli ziemskich, w tym dwóch z Jaszczurowej. Ofiary rzezi pogrzebano w jednym grobie w rowie cmentarnym bez trumien.

Wydarzenia te przetrwały w pieśniach ludu

„ Oj czyli ty pamiętasz dziewczyno rok tłusty,

Jak my bili panów cepami w zapusty”

W czasie I wojny światowej nastąpił całkowity zastój w rozwoju wsi, wstrzymano planowaną budowę szkoły. Teren wsi i okolicznych miejscowości stał się placem boju. Rozkaz mobilizacyjny, który dotarł tu z początkiem sierpnia 1914 roku objął mężczyzn w wieku 20 – 42 lata.

Nastąpił okres rekwizycji koni, zwierząt rzeźnych i paszy.

Przez większą część II wojny nie było na terenie wsi działań zbrojnych ani kwaterunku wojsk niemieckich. Ludność była ściągana jednak na roboty do Niemiec, egzekwowano także nałożone kontyngenty.

W dniu 2 sierpnia 1944 roku wkroczyły do miejscowości wojska radzieckie i już tego samego dnia rozpoczęły się walki z Niemcami, którzy obsadzili się na działach brzezińskich. Przez cały sierpień dzień i noc, bez przerwy padały pociski. Ludzie początkowo ukrywali się w piwnicach, skarpach i lasach. 10 września 1944 nastąpiło wysiedlenie całej wsi do Grodziska i Różanki. Wysiedlenie to trwało aż do końca stycznia 1945 roku.

Po odejściu wojsk cała wieś była bardzo zniszczona i ograbiona nie wyłączając budynku szkoły. Budynek został uszkodzony przez pocisk, pozbawiony drzwi i okien. Zniszczony został również cały szkolny sprzęt szkolny i dokumentacja.

Pomimo trudności naukę w szkole rozpoczęto 5 kwietnia 1945 roku. Na lekcję przyszło 120 uczniów, którzy uczestniczyli w lekcjach siedząc na podłodze.

Poza wydarzeniami związanymi z działaniami zbrojnymi, wieś nawiedzały klęski żywiołowe i epidemie. W latach 1847 – 1856 - kilkakrotnie nawracająca cholera.

30 i 31 VIII 1927 - katastrofalna klęska, gradobicie (zniszczeniu uległy plony i drogi).

VI 1934 - klęska powodzi i głodu (po ulewnych deszczach zniszczeniu uległy prawie całkowicie plony, a drogi były nieprzejezdne do późnej jesieni).

I –III 1942 - epidemia tyfusu.

Ważniejsze inwestycje wiejskie

1919 - wybudowano budynek gminny, w którym umieszczono szkołę;

1935 - wybudowano drewniany budynek szkolny;

1966 - wybudowano remizę strażacką;

1967 - zelektryfikowano wieś;

1987 - oddano do użytku nowy budynek szkoły;

- oddano sieć gazową;

1988 - ukończono budowę kaplicy dojazdowej;

2012 - oddano do użytku wiejski Dom Kultury.